

Рекомендації щодо проведення уроку виробничого навчання

Під час занять в навчальних майстернях практикують такі різновиди уроків:

- § уроки вправ;
- § уроки самостійного виготовлення навчально-виробничих виробів;
- § змішані уроки;
- § інструктивні уроки;
- § контрольні - перевірочні уроки.

На **уроках вправ** переважає повторне виправлення учнів у виробничих діях і операціях.

Уроки самостійного виготовлення навчально-виробничих виробів проводяться на основі індивідуальної, бригадної або фронтальної роботи учнів. Під час загальногрупової роботи учні виконують однакові завдання на однотипному обладнанні із застосуванням одних і тих самих інструментів. Працюючи в бригаді, учень може виконувати своє самостійне завдання.

На **змішаному уроці** поєднуються елементи двох попередніх-повторне тренування у виконанні певних операцій з самостійним виготовленням конкретних виробів.

Інструктивні уроки застосовують, як правило, під час навчання професій експлуатаційного характеру (демонстрування апаратів або механізмів, пояснення їх будови, взаємодії окремих частин і вузлів), а також водіння машин (тракторів, автомобілів, кранів тощо).

Контрольно-перевірочні уроки проводяться переважно в кінці навчального року і мають на меті виявити недоліки в професійній підготовці учнів, внести відповідні корективи,

оцінити готовність учнів до самостійної роботи.

Готуючись до уроку, майстер виробничого навчання повинен:

- § проаналізувати підсумки попередніх занять з метою виявлення причин недоліків та внесення змін і доповнень у наступних уроках;
- § визначити основну дидактичну мету року;
- § визначити тип, вид, структуру уроку та час, відведений для проведення кожного його елементу;
- § скласти план року;
- § підготувати науково-технічну та методичну літературу, а також матеріали з передового досвіду за темою уроку;
- § намітити практичні та навчально-виробничі роботи, вправи, завдання для самостійної роботи учнів під час закріплення нового навчального матеріалу;
- § підготувати дидактичне і матеріально-технічне забезпечення уроку;
- § визначити міжпредметні (внутрішньопредметні) зв'язки та прийоми їх реалізації на уроці;
- § визначити типові помилки, яких допускаються учні під час вправ, намітити засоби їх попередження або виправлення;
- § приготуватися до показу на уроці наочних засобів, експериментів, нових операцій і прийомів трудової діяльності;
- § визначити зміст і обсяг домашнього завдання учнів;
- § спланувати методику та форми контролю якості знань, умінь та навичок учнів на уроці.

Зміст та порядок підготовки майстра до уроку багато в чому залежить від періоду навчання, змісту навчального матеріалу, досвіду майстра, складу учнівської групи тощо.

При роботі над планом уроку необхідно визначити мету даного уроку:

Навчальна мета передбачає:

- засвоєння міцного та усвідомленого обсягу загально-технічних та спеціальних знань, умінь, навичок за обраним фахом шляхом практичних застосувань у виробничій діяльності;

- формування, закріплення і розвиток умінь та навичок планування і здійснення виробничого процесу;
- формування і розвиток умінь і навичок, застосування знань для розв'язання навчально - виробничих завдань пошукового характеру;
- формування готовності до оволодіння сучасними технікою та технологією виробництва.

Розвиваюча мета передбачає формування:

- раціонального мислення та творчості;
- пізнавальної активності та самостійності;
- уваги, спостережливості;
- критичного, аналітичного та логічного мислення;
- вміння та навички самовдосконалення за обраною професією;
- звички планувати та контролювати власну працю.

Виховна мета спрямована на виховання:

- культури навчального процесу;
- поваги до праці, обраної професії;
- моральних якостей учня як особистості;
- дисципліни, сумлінності, відповідальності, ініціативи.

Структура уроку виробничого навчання

Під структурою уроку розуміють певну послідовність кроків, етапів діяльності майстра і учнів, спрямованих на виконання навчально-виробничих завдань уроку.

Сукупність структурних елементів орієнтована на досягнення основної мети уроку в цілому,

проте кожний елемент уроку має свою будову і зміст, які визначаються пізнавальними, навчально- виробничими завданнями на кожному його етапі.

Кожний тип уроку має свою специфічну структуру.

Подібними за побудовою є уроки з вивчення прийомів та операцій і уроки, присвячені виконанню простих комплексних робіт.

В уроці виробничого навчання розрізняють зовнішню і дидактичну структуру.

Зовнішня структура охоплює вступний інструктаж; основну частину-вправи (самостійну роботу) учнів і поточне інструктування їх майстром; заключний інструктаж.

Дидактична структура містить цільову установку на урок; актуалізацію знань і досвіду учнів; формування орієнтованої основи дій учнів і відпрацювання нових способів дій; застосування засвоєних способів дій; підбиття підсумків.

Зовнішня і дидактична структури пов'язані між собою як ціле та частина. Кожний елемент дидактичної структури уроку необхідно розглядати з позицій діяльності майстра і учнів.

Дидактичні вимоги до уроку виробничого навчання та його структури:

1. Забезпечення єдності теорії і практики.
2. Чітка постановка дидактичної мети і задач уроку та їх ефективна реалізація.
3. Науковість викладання на основі науково-технічного прогресу галузі.
4. Застосування найбільш ефективних форм, методів і засобів навчання з метою раціональної реалізації поставлених задач уроку.
5. Проблемно-пошуковий підхід до вивчення і застосування учнями нової навчальної інформації.
6. Ефективне використання дидактичного і матеріально-технічного забезпечення.
7. Формування в учнів професійних знань, умінь і навичок на основі самостійної і усвідомленої активності.
8. Інтегрований і системний підхід у навчанні професії на основі ефективної реалізації міжпредметних зв'язків.
9. Диференційний і індивідуальний підхід до особистості учня у процесі навчання.
10. Логічність, доступність і посиленість викладання і закріплення нової навчальної

інформації.

11. Забезпечення оптимальної кількості структурних елементів уроку в залежності від їх змісту і ролі у досягненні основної дидактичної мети.

Вимоги до змісту структурних елементів уроку виробничого навчання

Організаційна частина уроку виробничого навчання умовно складається із психофізіологічної сторони і питань техніки безпеки.

Психофізіологічна сторона виявляється в урахуванні особливостей переходу учнів із непрацюючого стану до навчально-виробничої діяльності на уроці (необхідно психологічно підготувати учнів, переключити їх увагу на трудову діяльність).

Методично цей елемент уроку будується таким чином: майстер виробничого навчання приймає рапорт старости групи, перевіряє наявність учнів, звертає увагу на зовнішній вигляд з метою перевірки наявності спецодягу згідно з правилами техніки безпеки праці і санітарної гігієни.

Правильна організація учнів для роботи дозволяє майстру скоротити час, необхідний для настрою учнів на навчально-виробничу діяльність, створити діловий настрій, умови для виховання технологічної і виконавчої дисципліни і ефективно провести вступний інструктаж.

Вступний інструктаж—сукупність методів і прийомів виробничого навчання, які використовуються на початку занять з метою підготовки учнів до активного, безпомилкового і свідомого виконання практичних завдань.

В процесі вступного інструктажу майстер конкретизує і поглиблює теоретичні знання, набуті учнями на уроках спецтехнології, демонструє нові операції і прийоми трудової діяльності, організовує тренувальні вправи для перевірки доступності і посильності нової навчальної інформації.

Алгоритм проведення вступного інструктажу:

- повідомлення теми і мети уроку;
- цільова установка учнів;
- перевірка знань, умінь і навичок за матеріалами уроків, взаємопов'язаних з метою уроку і необхідних для його проведення;
- пояснення характеру і призначення запланованої на уроці роботи;
- пояснення нової теоретичної навчальної інформації;
- демонстрація нових операцій і прийомів трудової діяльності;
- ознайомлення учнів з матеріалами, інструментами і приладами, які вперше будуть застосовуватися на уроці, та з правилами техніки безпеки при роботі з ними;
- вивчення інструкційно-технічної (технологічної) документації;
- пояснення та показ способів раціональної організації робочих місць учнів при виконанні завдань;
- інформація щодо типових помилок та способи їх попередження;
- опитування учнів та пробне виконання ними нових прийомів роботи з метою перевірки засвоєння матеріалу вступного інструктажу;
- відповіді на запитання учнів.

Поточний інструктаж — сукупність методів виробничого навчання, при використанні яких інструктивна діяльність майстра орієнтована на диференційний та індивідуальний підхід до учнів під час закріплення ними нової навчальної інформації шляхом її застосування

у самостійній практичній діяльності.

Основна мета цього структурного елементу уроку виробничого навчання: формування, закріплення та удосконалення умінь і навичок трудової діяльності.

Поточний інструктаж передбачає:

- видачу завдань для самостійної роботи учнів;
- пояснення послідовності виконання завдань;
- розподіл учнів по робочих місцях;

- повідомлення про критерії оцінювання практичної діяльності учнів;
- індивідуальний поточний інструктаж шляхом проведення цільових обходів робочих місць учнів.

Приблизні цілі обходів робочих місць:

- перевірка правильності організації робочих місць учнів та додержання ними правил техніки безпеки;
- перевірка правильності виконання учнями нових прийомів та технологічного процесу виконання робіт;
- перевірка умінь користування кресленнями, інструкційними та технологічними картами;
- надання допомоги учням;
- перевірка ходу виконання робіт (міжопераційний контроль);
- перевірка якості роботи учнів та виконання ними норм часу;
- приймання та оцінка робіт.

Рекомендації майстру щодо проведення поточного інструктажу:

- вникати у роботу кожного учня, не випускаючи з поля зору роботу всієї групи;
- розвивати в учнів здібності аналізувати свою роботу;
- заохочувати учнів до самостійності та свідомої активності;
- спостерігати за раціональним використання учнями робочого часу;
- заохочувати учнів до самоконтролю, формувати уміння знаходити причини помилок

34

та засоби їх усунення;

- виховувати в учнів звичку правильної організації робочого місця та забезпечення безпечних умов праці.

Заключний інструктаж-підведення підсумків виконання учнями трудових завдань з використанням сукупності методів виробничого навчання, які застосовувались на уроці; об'єктивне оцінювання підсумків їх практичної діяльності.

Основна мета цього інструктажу-на основі фіксації досягнень і недоліків показати учням, чому вони навчилися на уроці, оцінити рівень їх досягнень і творчої активності.

Проведення заклучного інструктажу передбачає:

- аналіз умінь учнів застосовувати нову навчальну інформацію, що вивчалась на уроці;
- аналіз причин помилок учнів та застосування засобів їх усунення;
- повідомлення та обґрунтування оцінок, отриманих учнями на уроці;
- аналіз додержання правил безпеки праці, організації робочих місць учнів;
- розглядання випадків нераціонального використання урочного часу;
- видача домашнього завдання з інструкцією про способи його виконання. __